

CHƯ YANG SIN

Tiêu chí : A1, A2 & A3

Tỉnh: Đắk Lắk
Tình trạng bảo vệ: Vườn Quốc gia
Vĩ độ: 12°23'N
Kinh độ: 108°27'E
Diện tích: 59.278 ha
Độ cao: 600-2.442 m so với mặt biển

VCĐH / PVCĐH:

VCĐH Cao nguyên Đà Lạt

Cảnh quan ưu tiên:

SA 3 - Vùng núi Nam Trường Sơn

Mô tả chung

VCQT này bao gồm toàn bộ Vườn Quốc gia Chư Yang Sin nằm ở phía bắc cao nguyên Đà Lạt. Địa hình chủ yếu trong VCQT là núi cao trong đó nổi bật nhất là núi Chư Yang Sin có độ cao tuyệt đối 2.442m và là đỉnh cao nhất của cao nguyên Đà Lạt. VCQT này còn rất nhiều diện tích rừng tự nhiên và là vùng rừng tự nhiên liên tục rộng lớn nhất của cao nguyên Đà Lạt. Tại các đai độ cao dưới 800m của VCQT là kiểu rừng bán thường xanh đất thấp. Trên đai cao độ đó là các dạng rừng thường xanh trên núi trong đó có dạng rừng thưa trên các ngọn núi và đỉnh đông¹. Về phía nam, VCQT Chư Yang Sin tiếp giáp với VCQT Lang Bian của tỉnh Lâm Đồng.

Khu hệ chim: Những nét chính

VCQT Chư Yang Sin là điểm rất quan trọng đối với việc bảo tồn các loài chim có vùng phân bố hẹp. VCQT là nơi có đến bảy trong số tám loài chim có vùng phân bố hẹp được xác định cho Vùng Chim Đặc hữu (VCĐH) Cao nguyên Đà Lạt, cũng như hai trong số ba loài có vùng phân bố hẹp được xác định cho VCĐH Đất thấp Nam Việt Nam. Các loài đáng chú ý nhất trong số loài có vùng phân bố hẹp được phát hiện tại VCQT này là Mi Lang Bian *Crocias langbianis* và Khướu đầu đen má xám *Garrulax yersini*, đây là hai loài đang nguy cấp trên toàn cầu có vùng phân bố thế giới chỉ giới hạn bên trong địa bàn cao nguyên Đà Lạt. Đối với cả hai loài này, VCQT Chư Yang Sin được xác định là nơi có tiềm năng lớn nhất để bảo tồn chúng một cách lâu dài.

Loài	Tiêu chí VCQT	Tình trạng	VCQT khác	Ghi chú
Khướu đầu đen má xám <i>Garrulax yersini</i>	A1, A2	EN	5	Loài này đã nhiều lần được ghi nhận ở độ cao từ 1.470 đến 2.442m, trong tháng 1/1994 và tháng 3/1995 ^{2,3} .
Mi Lang Bian <i>Crocias langbianis</i>	A1, A2	EN	1	Loài này được mô tả mới từ năm 1938 từ các mẫu vật thu tại núi Lang Bian. Gần đây, một lần được ghi nhận ở độ cao 1.615m vào tháng 1/1994 ² và nhiều lần khác ở độ cao 920 - 1.130m vào tháng 3 và 4/1995 ³ .
Gà tiền mặt đỏ <i>Polyplectron germaini</i>	A1, A2	VU	4	Đã tìm thấy lông, nghe thấy tiếng kêu và quan sát được một cá thể của loài này vào tháng 3/1995 ³ .
Hồng hoàng <i>Buceros bicornis</i>	A1	NT	13	Loài này được quan sát vào tháng 3/1995 ⁴ .
Bống chanh rừng <i>Alcedo hercules</i>	A1, A3	NT	8	Một cá thể được quan sát dọc suối Ea K'Tour ở độ cao 500m vào tháng 1/1994 ² . Hai cá thể được quan sát ở cùng vị trí vào tháng 3/1995 ³ .
Trèo cây mỏ vàng <i>Sitta solangiae</i>	A1, A2	NT	11	Hai đôi được quan sát ở độ cao 1.100 và 1.330m vào tháng 1/1994 ² . Bốn cá thể được quan sát ở độ cao khoảng 1.000m vào tháng 4/1995 ³ .
Khướu đầu đen <i>Garrulax milleti</i>	A1, A2	NT	8	Loài này được ghi nhận vài lần ở độ cao 1.000 đến 1.540m trong tháng 1/1994 ² . Quan sát được các đàn từ ba đến tám cá thể liên tiếp trong sáu ngày và nghe thấy tiếng kêu của loài này trong sáu ngày tiếp theo vào tháng 3 và 4/1995 ³ .
Khướu mỏ dài <i>Jabouilleia danjoui</i>	A1, A2	NT	17	Loài này đã năm lần được ghi nhận ở độ cao từ 800 đến 1.860m trong tháng 1/1994 ² . Có ba lần quan sát được loài này vào tháng 3 và 4/1995 ³ .

Loài	Tiêu chí VCQT	Tình trạng	VCQT khác	Ghi chú
Khướu đầu xám <i>Garrulax vassali</i>	A2		8	Hai bầy được quan sát ở độ cao 1.010 đến 1.700m vào tháng 1/1994 ² . Mười ba lần quan sát thấy loài này ở độ cao 900 đến 1.700m trong tháng 3 và 4/1995 ³ . Ước tính số lượng quần thể loài này tại VCQT là 30.410 cá thể ⁵ .
Chích chạch má xám <i>Macronous kelleyi</i>	A2		12	Loài này được ghi nhận ở độ cao khoảng 1.000m vào tháng 4/1995 ³ .

Loài chỉ phân bố trong một đơn vị địa sinh học: Khu vực này đáp ứng tiêu chí A3 do có 35 loài chỉ phân bố trong Đơn vị Địa Sinh học Rừng á nhiệt đới Trung Quốc - Himalaya (08) và tám loài chỉ phân bố trong Đơn vị Địa Sinh học Rừng ẩm nhiệt đới Đông Dương (09). Xem Phụ lục 4 để biết chi tiết.

Các loài khác đang được quan tâm bảo tồn

Loài	Tình trạng	Loài	Tình trạng
[Cu li nhỏ <i>Nycticebus pygmaeus</i>] ⁶	DD	[Thông Đà Lạt <i>Pinus dalatensis</i>] ⁶	VU
[Khỉ vàng <i>Macaca mulatta</i>] ⁶	NT	[Thông lá dẹt <i>Pinus krempfii</i>] ⁶	VU
[Khỉ đuôi dài <i>Macaca fascicularis</i>] ⁶	NT	[Pơ mu <i>Fokienia hodginsii</i>] ⁶	NT
[Khỉ mặt đỏ <i>Macaca arctoides</i>] ⁶	VU	[Thông tre lá ngắn <i>Podocarpus neriifolius</i>] ⁶	DD
[Voọc mào <i>Trachypithecus villosus</i>] ⁶	DD	[Voi <i>Elephas maximus</i>] ⁶	EN
[Voọc vá tay đen <i>Pygathrix nigripes</i>] ⁶	EN	[Bò tót <i>Bos gaurus</i>] ⁶	VU
[Rùa hộp lưng đen <i>Cuora amboinensis</i>] ⁶	VU	[Sơn dương <i>Naemorhedus sumatraensis</i>] ⁶	VU
[Ba ba Nam Bộ <i>Amyda cartilaginea</i>] ⁶	VU		

Ghi chú: [] = ghi nhận chưa có kiểm chứng.

Các mối đe dọa đối với đa dạng sinh học

Do VCQT nằm ở vị trí xa xôi, đường vào các khu rừng trên núi cao rất khó khăn hiểm trở và mật độ dân số ở các vùng xung quanh còn tương đối thấp, các mối đe dọa đến tính đa dạng sinh học của VCQT Chư Yang Sin đều chưa ở mức nghiêm trọng. Các mối đe dọa tiềm năng có thể sẽ xuất hiện do sự tăng dân số ở vùng đệm trong tương lai, đặc biệt tăng cơ học do bố trí dân di cư đến từ miền bắc Việt Nam. Việc tăng dân số như vậy sẽ làm tăng sức ép lên các nguồn tài nguyên thiên nhiên của VCQT bởi các nguyên nhân khác nhau như săn bắn, khai thác gỗ và lâm sản phi gỗ (LSPG), và phá rừng làm nương rẫy¹.

Đe dọa	Độ nghiêm trọng
Thâm canh nông nghiệp	•
Cháy rừng	•
Săn bắn	•
Khai thác chọn gỗ / củi	•
Khai thác không bền vững LSPG	•

Các hoạt động bảo tồn

- Khu Bảo tồn Thiên nhiên Chư Yang Sin được Chính phủ quyết định thành lập năm 1986 và ban quản lý khu bảo tồn được thành lập năm 1997 sau khi kế hoạch đầu tư sửa đổi được phê chuẩn¹.
- Một dự án GEF cỡ vừa tập trung vào VCQT Chư Yang Sin hiện đang được BirdLife International và Sở Nông nghiệp, Phát triển Nông thôn tỉnh Đắk Lắk xây dựng, mục tiêu chính là thúc đẩy công tác bảo tồn đa dạng sinh học tại khu vực¹.
- Chư Yang Sin được chính phủ ra quyết định nâng cấp thành vườn quốc gia vào tháng 7/2002.

Kiến nghị

- Cần kiểm soát chặt chẽ việc bố trí lại dân di cư tự do vào vùng đệm của Vườn Quốc gia Chư Yang Sin.
- Cần phải cân nhắc đến yếu tố môi trường trong các quy hoạch sử dụng đất và phát triển tại Chư Yang Sin và các vùng xung quanh nhằm đảm bảo các kế hoạch phát triển trong tương lai sẽ phù hợp với mục tiêu bảo tồn tài nguyên đa dạng sinh học trong VCQT.
- Việc thực thi pháp luật và quy chế khu bảo vệ tại Vườn Quốc gia Chư Yang Sin cần được duy trì và nâng cao thông qua tăng cường năng lực cho Ban Quản lý Vườn Quốc gia.

Tài liệu tham khảo

1. Birdlife International và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng (2001) *Sách Thông tin về các khu bảo vệ hiện có và đề xuất ở Việt Nam*. Hà Nội: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng.
2. Eames, J. C. (1995) Endemic birds and protected area development on the Da Lat plateau, Vietnam. *Bird Conservation International* 5(4): 491-523.

3. Eames, J. C. and Tordoff, A. W. (in prep.) Recent records and a conservation status review of some threatened and near-threatened bird species in Vietnam.
4. Eames, J. C. Personal observation.
5. Hill, M., Eames, J. C., Le Trong Trai and Nguyen Cu (2001) Population sizes, status and habitat associations of forest birds in Chu Yang Sin Nature Reserve, Dak Lak province, Vietnam. *Bird Conservation International* 11(1):49-70.
6. Anon. (1997) *Kế hoạch đầu tư Khu Bảo tồn Thiên nhiên Chu Yang Sin, tỉnh Đắk Lắk*. Buôn Ma Thuật: Sở Nông nghiệp, Phát triển Nông thôn tỉnh Đắk Lắk.

Khướu đầu đen má xám *Garrulax yersini*